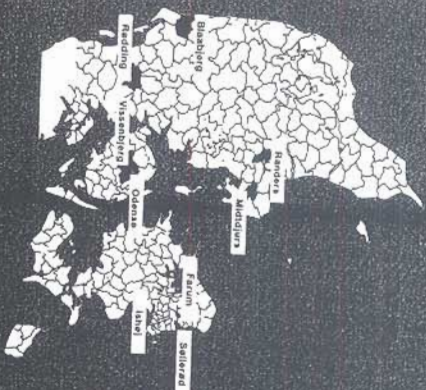

Som regel er der ret tredeilig i kommunen. Det skyldes blandt andet, at det daglige politiske arbejde på rådhuset ofte er kendelegnet af samarbejde og enighed – af konsensus – og derfor kan det til tider virke en anelse kedeligt.

Men når valgdagen kommer nærmere, ændrer stemningen sig. Kampen om magten i kommunen begynder – og den slutter først, når konstitueringen er overstået, og en ny borgmester – eller en genvalgt – har sat sig for bordenden.

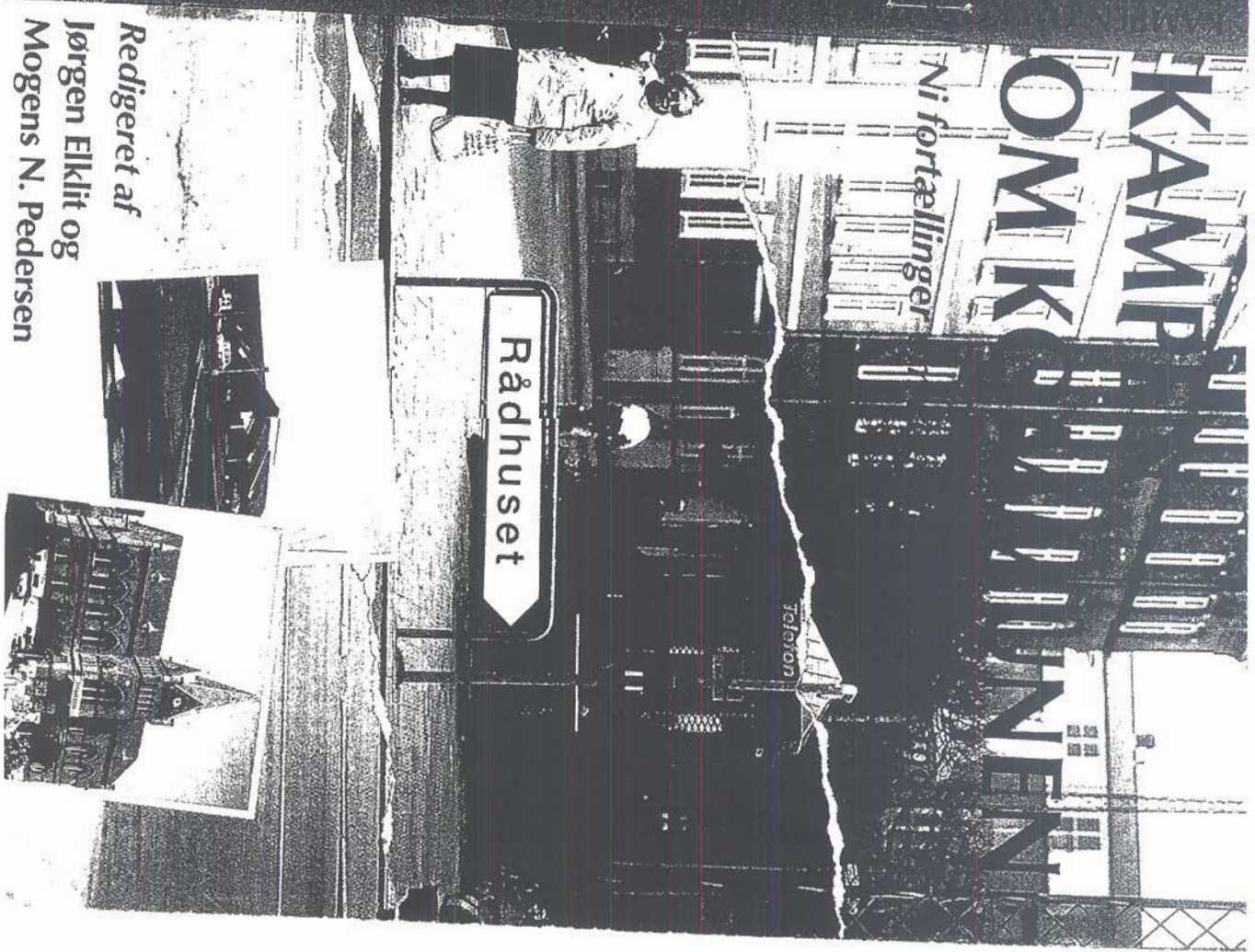
I denne bog følges valgkampene og »regeringsforhandlingerne« i ni danske kommuner ved kommunalvalget i 1993. De ni kommuner dækker et bredt udsnit af danske kommuner – fra jyske landkommuner til københavnske omegnskommuner, fra den socialdemokratiske højborg i Randers og mere personcentrerede valgkampe i Midtjylland, Blaabjerg og Rødning, over de tætte og Søllerød, til Per Madsens Ishøj og til Peter Brixtoftes helt specielle valgkamp i Farum.

Bogen indkredser ikke bare det særlige ved disse ni kommuner, den ser også på fælles træk ved valgkampe og konstitueringsforhandlinger i danske kommuner.

Det er i år 25 år siden, at Kommunalreformen fjernede de små kommuner fra landkortet og erstattede dem med 275 større enheder; bogen giver på denne baggrund et bud på, hvor meget – eller hvor lidt – der er tilbage af fortidens politiske kultur.

Konklusionen er opmuntrende: Det danske kommunestyre leverer! Det gør det dels i kraft af, at gamle traditioner bevares, og nye politiske former har mulighed for at udfolde sig, dels fordi de små lokale enheder mange steder fortsat er en levende realitet for borgene og for politikerne.

ODENSE UNIVERSITETSFORLAG

Kapitel 5

Rødning Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

Af Roger Buch Jensen

Valgkampen i Rødning Kommune var mest af alt karakteriseret ved, at der ikke var nogen valgkamp. Der blev kun afholdt få vælgermøder, de politiske uenigheder mellem partierne var små, valgplakater blev stort set ikke brugt, og generelt var aktiviteterne og den økonomisk satsning fra de politiske partier begrænset. Det centrale spørgsmål i dette kapitel er derfor: Hvorfor var valgkampen i Rødning så afdæmpet og så begrænset?

Præsentation af Rødning Kommune

Rødning Kommune er den nordligste kommune i Sønderjyllands Amt, og den afgrænses mod nord af Kongeåen. Rødning ligger dermed i et område af Danmark, som tidligere har været under tysk herredømme, og hvor nationale mindretal har spillet en rolle også i kommunalpolitik. Fordi Rødning er den nordligste kommune i amtet har den hjemmestyre indflydelse været mindre her end i en række andre kommuner i Sønderjylland, hvor det tyske mindretals parti, Slesvigsk Parti, stiller op, især i amts sydlige kommuner. Siden 1970'erne er Slesvigsk Parti gået tilbage, men ved valget i 1993 gik partiet frem og opnåede mandater i yderligere to kommuner, så partiet nu er repræsenteret i seks af amts 23 kommuner.

Ved Kommunalreformen i 1970 blev Rødning Kommune dannet ved sammenlægning af otte sognekommuner: Hjerting, Jels, Linttrup, Skodborg, Skrave, Sønder Hygum, Øster Linder og Rødning. Kommunen er en udpræget landkommune med cirka 10.800 indbyggere og lidt mere end 8.000 vælgere. Rødning er den dominerende by, der omtales og profileres som »centerbyen«. Rødning ligger i venskabelig konkurrence med Jels, den anden større by i kommunen. Jels har været meget dynamisk i de senere år, både hvad angår at tiltrække virksomheder og – ikke mindst – turister. Jels ligger ved en sø med bademuligheder, byen har golfbane og et planetarium, og der planlægges både et ferskvandskvarium og en vikingelandby.

Rødning er en mediefattig kommune med ugeavisen *Rødning Avis* og den regionale avis *Jydske Vestkysten* som de primære medier. Herudover findes Danmarks Radios regionalradio og den regionale TV-2 station samt to lokalradioer, som sender fra henholdsvis Jels og den sydlige nabokommune Gram. Ingen af disse radioer er dog særligt aflytrede, og de spiller ingen rolle for partierne i det politiske arbejde, heller ikke i valgkampen. I *Rødning Avis* er dækningen af kommunalpolitiske emner minimal – der er praktisk talt intet redaktionelt stof – men der er dog læserbrevet og – især – store mængder af valgannoncer. Dækningen i *Jydske Vestkysten* er også

begrænset, da der kun er 1-1½ avisstid til rådighed til Rødning og de to nabokommuner Toftlund og Gram. *Jyske Vestkysten* må betragtes som den vigtigste medie, også fordi Rødning får en stor del af spalteplassen sammenlignet med Toftlund og Gram. Men på grund af fraværet af lokalpolitisk stof i Rødning Avis er der altså ikke en særlig omfattende journalistisk dækning af Rødning Kommune.

Politisk er Rødning domineret af Venstre, som siden Kommunalreformen i 1970 har haft flertal alene med til-elleve af nitten kommunalbestyrelsesmedlemmer. Borgmesterposten er derfor ved alle valg tilfaldet Venstre. Kun to gange har der været borgmesterskifte: Første gang i 1974, anden gang ved kommunalvalget i 1989. Kun to andre partier har været repræsenteret i kommunalbestyrelsen i alle 25 år: Det konservative Folkeparti med to-tre mandater og Socialdemokratiet med fire-fem mandater. Disse tre landsdækkende partier har altså tilsammen haft seksen-nitten mandater, og dermed er politikken i kommunen i høj grad blevet til i et samspil og modspil mellem disse tre partier, naturligvis med Venstre som det helt dominerende parti.

Ud over de tre »gamle« partier lykkedes det Fremskridtspartiet at opnå repræsentation allerede ved det første valg efter jordskredsvalget i 1973. Siden har partiet

fastholdt sin repræsentation, dog med en afsvælgelse i perioden 1985-89. Det radikale Venstre havde et enkelt mandat i de to valgperioder fra 1970-78, men har ikke siden opnået valg.

Lokallisten »Upolitisk liste Sdr. Hygum« opnåede et mandat i 1970, men forsvandt igen ved valget i 1974. Og endelig opnåede en anden lokalliste, »Kommunelisten«, et mandat i 1989.

Hendover har en række andre lister og partier været opstillet, men uden at samle tilstrækkelig vælgeropbakning til at opnå mandater. Det eneste nogenlunde stabile element er venstrefløjens opstilling 1974, 1978, 1985 og 1989, enten som socialistisk liste/virke eller som partiet SF, samt Det radikale Venstres opstilling i 1978, 1985 og 1989, men altså i alle tilfælde uden succes.

Det politiske billede i Rødning kan sammenfattes i to ord: Enkelthed og stabilitet. Enkelthed, fordi kommunalbestyrelsen består af en kerner af tre partier: Venstre, Socialdemokratiet og Det konservative Folkeparti. Omkring denne kerner bevæger små partier og lokalister sig ind og ud af kommunalbestyrelsen. Men også enkelthed, fordi Venstre har absolut flertal i kommunalbestyrelsen. Denne dobbelte enkelthed har været uforandret og stabil i 25 år.

I en jysk landkommune er det ikke

Tabel 1. Mandatfordelingen i Rødning Kommune 1970-1989

	1970	1974	1978	1981	1985	1989
Venstre	10	10	10	11	11	10
Socialdemokratiet	4	4	5	4	5	5
Det konservative Folkeparti	3	2	2	2	3	2
Fremskridtspartiet	-	2	2	2	0	1
Øvrige	2	1	0	0	0	1
I alt	19	19	19	19	19	19

overraskende, at Venstre er det dominerende parti. Mere overraskende er lokalisternes manglende succes. Kun ved to valg er det lykkedes en enkelt lokaliste at opnå valg. De landsdækkende partier og ikke mindst de såkaldte »gamle« partier har altså været helt dominerende.

Valget 1989 og valgperioden 1989-1993

Inden fokus rettes imod valgkampen i 1993, skal der kastes et kort blik på den umiddelbare baggrund: Valget i 1989 og valgperioden 1989-1993. Valget i 1989 var præget af, at borgmesteren siden midten af 1970'erne ikke ønskede at fortsætte. Venstre besluttede, at partiets kandidater skulle udpeges inden valget, og efter et opgør mellem Peter Holst fra Rødning, Olav Finnemann fra Jels og Kirsten Fredsted fra Sdr. Hygum blev Peter Holst valgt som Venstres borgmestercandidat. De uenigheder, som ådspejlede, men også udspjang af kampen om at blive borgmestercandidat, førte sammen med en konkret sag, hvor Venstre ikke ville støtte godkendelsen af vedtægterne for et aktivt vitescenter i Kirsten Fredsteds hjem, og til, at hun forlod Venstre lige før valget og med en gruppe af støtter dannede lokalisten »Kommuneliste 90«, som ved valget opnåede et mandat. Venstre mistede et mandat og gik fra elleve til ti. Det konservative Folkeparti mistede et mandat fra tre til to, mens Fremskridtspartiet til gengæld igen opnåede mandat efter at have været ude af kommunalbestyrelsen siden 1985. Flere af de andre partier førte deres valgkampe på, at nu skulle der ske et systemskifte i Rødning, men da Venstre fastholdt det absolutte flertal, blev det ikke aktuelt.

Venstres flertal betød, at fordelingen af

udvalgsposter og udvalgsformandsposter afgang af, hvad Venstre ville. Efter en uge, som Venstre brugte på intern afklaring, blev der afholdt et møde med de øvrige partier. Venstres muligheder var dog bundet, fordi:

»Fordi for 89-valget sagde vi: »Vi appellerer fortsat til vælgerne om at støtte os, men vi tilkendegiver, at vi vil gerne have en bedre deling« og det holdt vi ord med ved at søge for at tage en konservativ med ind i Økonomiudvalget og give en formandspost for Socialudvalget til socialdemokraterne.«
(Borgmester Peter Holst)

Forretningen til Socialdemokratiet var reel nok, mens den konservative post i Økonomiudvalget var mindre klar. Der var lighed i kvotienter mellem Venstre og Det konservative Folkeparti og det skulle derfor trækkes lod om pladsen. Venstre afstod fra denne lodtrækning og overlod dermed udvalgsposten til Det konservative Folkpartis Bente Witt. Kommunelstens Kirsten Fredsted - afhopperen fra Venstre - fik kun den ene lovsikrede udvalgspost og det i Udvalget for Teknik og Miljø, selv om hun i 1985-1989, da hun repræsenterede Venstre, havde siddet i Økonomiudvalget og Kulturudvalget, og alle vidste, at hendes interesse var kulturtuområdet.

Fire vigtige begivenheder i valgperioden 1989-1993 skal fremhæves. For det første, at Kulturudvalget umiddelbart efter valget satte ændring af skolestrukturen til debat, med blandt andet forslag om at lukke/sammenlægge/begrænse nogle af de små skoler. De lokale protester blev så store, at ideerne blev trukket tilbage. For det andet, at Venstre kortvarigt mistede flertallet i kommunalbestyrelsen, da Arne G. Larsen midt i valgperioden forlod Venstres gruppe. Flertallet blev dog hurtigt

reetableret, da Fremskridtpartiets enlige medlem på grund af partiets holdning til den første Maastricht-afstemning indtrådte i Venstres gruppe. For det tredje, at Venstre under budgetdebatten i 1992 indledte forhandlingerne med at afvise alle de øvrige partiers forslag med konstateringen: »Ti er mere end ni«. Dette førte til en kraftig debat om Venstres egenrådighed og dominans. En debat, som Venstre tydeligt havde lært af i 1993, hvor tonen var mere afdæmpet, selv om holdningen var den samme – kun et enkelt forslag fra de øvrige partier fandt nåde for Venstres øjne. For det fjerde, at det ene af de to medlemmer i den konservative byrådsgruppe kort før kommunalvalget i 1993 skiftede til Kommunalisten på grund af dårligt samarbejde med og personlige modsætningsforhold til det andet konservative byrådsmedlem.

Partier og kandidater

Vælgerne i Rødning havde et parti mindre at stemme på i 1993 end i 1989. Det radikale Venstre genopstillede ikke, forventning på grund af de mislykkede forsøg i 1978, 1985 og 1989 og med 67 stemmer i 1989 som det hidtil dårligste resultat. Fremskridtpartiet stillede ikke op i Rødning for første gang siden 1970. Som nævnt tilsluttede partiets enlige kommunalbestyrelsesmedlem sig Venstres gruppe i protest imod partiets holdning til EU-folkeafstemningerne. Da ingen mødte op til opstillingsmødet i august 1993, ud over formanden fra Rødning og kredsformanden, besluttede de to at opgive forsøget på at opstille til kommunalvalget og i stedet nedlægge foreningen! Til gengæld opstillede udbyderen fra Venstre, Arne G. Larsen, på sin egen enmandsliste, »Uafhængig Liberal«. Vælgerne havde altså fem

landsdækkende partier samt to lokale lister at stemme på.

Ikke blot var der færre partier, vælgerne havde også færre kandidater at stemme på. Der var 52 kandidater i 1993 mod 71 kandidater i 1989. Dette kan ikke alene tilskrives, at Det radikale Venstres to og Fremskridtpartiets fem kandidater fra 1989 var bortfaldet. Som det ses af Tabel 2 havde Venstre en kandidatfrengang på en, Socialistisk Folkeparti og Kommunalisten uændret kandidatantal, mens Det konservative Folkeparti havde otte kandidater færre, Socialdemokratiet fire færre, og Kristeligt Folkeparti to færre. Tendensen var altså klar: stabiliseret eller tilbagegang.

Der ses en høj genbrugsfrekvens af kandidater. Mere end 60 procent af kandidaterne ved kommunalvalget i 1993 havde også været kandidater i 1989. Venstre havde flest nye kandidater. Det kan afspejle, at Venstre i meningsmålingerne før kommunalvalget stod til fremgang. Partier med udsigt til fremgang vil formentlig dels tiltrække »frivillige« nye kandidater, dels have lettere ved at hverve kandidater. Men det generelle billede var altså stort genbrug af tidligere kandidater.

Der faldende kandidatantal

Der er ikke umiddelbart noget problematisk ved genbrug af kandidater. Genbrug af kandidater kan nemlig tolkes både som udtryk for nød og som udtryk for lyst. »Lyst«-tolkningen siger, at genbrug skyldes det naturlige, at personer, som en gang har været kandidater, har lyst til og opfordres til at genopstille. »Nød«-tolkningen siger, at genbrug skyldes, at det er blevet svært at overtale borgene til at blive kandidater. Partierne i Rødning gav i høj grad udtryk for nød-tolkningen, at det var ble-

Tabel 2. Kandidaterne til kommunalvalget 1993 i Rødning Kommune. Fordelt på parti, samt på, om de opstillede var genopstillede kommunalbestyrelsesmedlemmer, genopstillede ikkevalgte kandidater fra 1989 eller nye kandidater i forhold til 1989

	Kandidat- antal i 1989	Kandidat- antal i 1993	Genopstillede byråds- medlemmer	Genopstillede ikke-vålgte i 1989	Nye kandidater
Socialdemokratiet	14	10	4	4	2
Det konservative Folkeparti	14	6	1	4	1
SF	3	3	0	1	2
Kristeligt Folkeparti	4	2	0	2	0
Kommunalisten	7	7	2	3	2
Uafhængig liberal	-	1	1	0	0
Venstre	22	23	9	1	13
Andre	7	-	-	-	-
I alt	71	52	17	15	20
Procent		100	33	29	38

vet sværere at finde kandidater: »Jeg vil nok sige, at jeg spore, at det bliver lidt sværere«, som det blev udtrykt af en lokalforeningsformand i Venstre. Kristeligt Folkeparti var således også nær ved at opgive opstillingen i Rødning på grund af mangel på kandidater. Partierne pegede især på de almindelige kendte årsager: Færre partimedlemmer, den dårlige betaling for hvervet, øget arbejdsbyrde for kommunalpolitikere, øget konkurrence på arbejdsmarkedet. En interessant hypotese blev nævnt: Den øgede pendling, som svækker interessen for bokenommen til fordel for arbejdskommunen og dermed også svækker lysten til at blive politisk aktiv i bokenommen.

Tilbagegang i antal kandidater er en tendens, som er set i hele landet i 1980'erne, hvorimod antallet af kandidater faktisk steg bemærkelsesværdigt i begyndelsen af 1970'erne. Den politiske turbulens med jordskredsvalget og mange nye partier betød, at fra 1970 til 1974 steg antallet af kandidater med næsten 2.600 til over 24.000 kandidater. Men samtidig steg antallet af opstillede lister fra 1.350 til lige næsten 2.000. Derfor faldt det gennemsnitlige antal kandidater pr. liste fra 16 til 12 på trods af den absolute fremgang. Både antal kandidater og antal lister holdt sig nogenlunde stabilt indtil 1981, hvorefter antallet af kandidater er bekyndt at falde. Et foreløbigt minimum blev nået i 1993, hvor kun 17.688 kandidater opstillede, hvilket sammen med en fremgang til næsten 2.100 opstillede lister gav et rekordlavt gennemsnitligt antal på kun 8 kandidater pr. liste. På trods af, at det faktiske antal kandidater er faldet med »kun« cirka en femtedel (fra 24.199 til 17.688), har den enkelte liste i gennemsnit oplevet en tilbagegang på 50 procent (fra 16 til 8) i antallet af kandidater. Det kan altså ikke undre, at lokalforeninger landet over klager sig, men set på et landsdækkende plan er udviklingen altså ikke så dramatisk, som den kan virke for den enkelte liste – på landsplan er tilbagegangen »kun« på 18 pct. fra 1970 til 1993.

Den dramatiske tilbagegang fra 71 til 52 kandidater i Rødning må primært for-

klares med en mindre villighed hos borgerne til at opstille som kandidater ved kommunalvalg. Den mindre villighed må tilskrives flere ulemper ved at være kommunalpolitiker, et øget pres/konkurrence på arbejdsmarkedet og måske pending. En mulig supplerende forklaring er, at det faldende antal kandidater har været selvforstærkende i den forstand, at det faldende antal kandidater er blevet opfattet som udtryk for, at det ikke er attraktivt at være kommunalbestyrelsesmedlem, hvilket har forlænget og forstærket den faldende tendens.

Udvælgelsen af kandidater samt liste- og opstillingsform

Partierne har kun i meget ringe grad udvalgt kandidaterne ud fra segmentkriterier som køn, alder, erhverv, offentlig/privat ansat osv. Kun SF giver udtryk for et ønske om at opstille en kvinde, mens Venstre omvendt udtrykkeligt er gået bort fra at tilstræbe en bestemt segmentfordeling:

»Og vi skulle gerne have en, der har berøring til landbrug, og vi skulle gerne have en, der har berøring til byerhvervet, byfolk. Det har man sådan, jeg vil ikke sige, man har styrret, man har appelleret til, at hvis man i de interesseområder kunne finde nogen, ... så man fik en spredning af de kandidater ... Det har vi selv gjort op med ... nu finder vi de kandidater, der er interesseret i det ...«
(Lokalforeningsformand i Venstre)

Skiftet skyldes ubelagte erfaringer med, at folk, som på grund af erhverv o.l. var blevet presset til opstilling, ikke havde interessen og trak sig, når de blev valgt. Også Kommunalisten tog klart afstand fra, at segmentkriterier havde spillet en rolle »Nej, det spekulerer vi ikke på. Det er

ligeegyldigt«, som en af listens initiativrager udtrykte det. Listens kvindelige spidskandidat havde dog selv lagt vægt på at overtale andre kvinder til at opstille. Segmentkriterier var altså, ifølge partierne selv, ikke dominerende for valget af kandidater. Et mål domineret derimod partiers målsætninger for kandidatlistens sammensætning: At få dækket kommunen bedst muligt geografisk og helst med kandidater i alle de otte gamle sognekommuner, som Rødding består af:

»Vi har jo otte lokalsamfund i Rødding Kommune, og vi ville gerne have haft en i hver, men det lykkedes ikke i Øster Lindet ...«
(Initiativrager i Kommunalisten)

»... helt sikkert. Vi ville gerne have haft en i hver by ... Det er en fordel at få en i hver by.«
(Kristeligt Folkepartis spidskandidat)

Geografisk spredning var klart partiernes hovedmål, når kandidatlisterne blev sammensat. Herudover var målene ikke mere præcise end »at få den bedst mulige liste«.

Alle partier benyttede opstillingsmøde som forum for fastlæggelse af kandidatlisterne. Fremmødet til opstillingsmøderne var begrænset omkring niveauet 10-40 fremmødte. I Socialdemokratiet og Venstre, som havde tre lister hver, var koordinering af antal kandidater og opstilling af rækkefølgen for de forskellige kandidaters placering nøje fastlagt: Principet er, at en liste med eksempelvis to lokalforeninger fordeler pladserne på den måde, at den største forening får plads nr 1, 3, 5 ... mens den mindre forening får plads nr 2, 4, 6 ...

Alle partier opstillede sideordnet i modsætning til 1989, hvor Kristeligt Folkeparti og SF opstillede på partiliste. Det er tydeligt, at sideordnet opstilling vinder

Rødding Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

frem som den »naturlige« opstillingsform. Dette ses blandt andet at, at selv SF, som har stået stærkt på partilisteformen og medlemsdemokratiet, så småt er begyndt at skifte over til denne opstillingsform. Skiftet sker ikke mindst på baggrund af, at det kræver en kompliceret argumentation at imødegå påstande om, at det er »mere demokratiske at lade vælgerne bestemme«, ikke mindst med den faldende medlemsopbakning til partierne. Det er bemærkelsesværdigt, at det så hurtigt er glemt, at det før 1985 var obligatorisk at opstille på partiliste. Eksempelvis kom en af Venstres lokalforeningsformand med denne udtalelse: »Det er jo vel nok en gammel tradition i Venstre.« Selv om »gammel tradition« er et relativt begreb, er det tydeligt, at perioden før 1985 allerede er glemt, og at den demokratiske tidsånd ifølge partiernes udviklingsopfattelse kræver sideordnet opstilling. En landsdækkende analyse af opstillingsformen vil uden tvivl give et klart billede af sideordnet opstilling som den klart mest udbredte opstillingsform og en opstillingsform i stadig fremmarch.

Som nævnt opstillede Venstre og Socialdemokratiet begge på tre lister. Baggrunden for flertalsteformen er, at der bliver flere attraktive førstpladser, at listerne virker mere lokale, og at det derved bliver let for vælgerne at se hvem, der repræsenterer deres lokalsamfund inden for kommunen. Det er altså en måde, at synliggøre de lokale repræsentanter på og opfylde det ønske, alle partier har om at have kandidater i alle de otte gamle sognekommuner, som er sammenlagt til Rødding Kommune.

Ved valget i 1989 var der ingen valgforbund, hvad Kristeligt Folkeparti, som kun manglede 38 stemmer i at få mandat, fortrød bittert. De var derfor opsat på at indgå i et valgforbund, men inden Kri-

stelig Folkeparti selv fik taget initiativ, var de blevet kontaktet af Kommunalisten, SF, Venstre og Det konservative Folkeparti. To partier var udelukket straks: Venstre, fordi de var for store. SF, fordi de politisk lå for langt væk fra Kristeligt Folkeparti. Kommunalisten var mulig, men der var ikke tiltro til dens vælgeropbakning. Der var også nogle personer på Kommunalisten, som Kristeligt Folkepartis spidskandidat »ikke var helt enige med«. Han var desuden modstander af listen:

»...fordi jeg mener, den er sådan en lidt udfjeds liste. Hvis man ikke kan lide at være i et parti, så går man over i den. ... Så var der kun de konservative tilbage, og dem mente vi også, at vi havde de bedste chancer med at gå i valgforbund med.«
(Kristelig Folkepartis spidskandidat)

Venstre havde gerne set et valgforbund med både Kristeligt Folkeparti og Det konservative Folkeparti, men som nævnt var Kristeligt Folkeparti ikke interesseret i det, da det lille parti ville forsvinde mellem de store. Det konservative Folkeparti ville nok, hvis der på forhånd – som betaling for, at det ofte er de mindre partier, der gavner de store partier i et valgforbund – kunne laves en aftale om konstitueringen, som kunne give spidskandidaten Berne Witt formandsposten i Socialudvalget. Venstre var ikke parate til dette, og derfor blev dette valgforbund ikke til noget.

Uafhængig Liberalis Arne O. Larsen meldte på forhånd ud, at han af principielle grunde ikke ville indgå i valgforbund, ud fra et argument om, at hans stillere bakkede ham personligt op og for norges vedkommende ikke ville være med til eventuelt at støtte andre partier. Flere af de øvrige partier havde udtrykt inter-

Roger Buch Jensen

esse for et valgforbund med Uafhængig Liberal, men altså uden resultat.

Partierne valgkampagner

Venstre

Venstres indsats var svært at få et præcist billede af, da de otte foreninger er vidt forskellige, både hvad angår størrelse, økonomiske ressourcer og indsats. Den interviewede lokalforeningsformand sad i et koordinationsudvalg med alle lokalforeningsformændene, og han havde dermed et rimeligt overblik over den samlede indsats. Forberedelserne begyndte med et evalueringsmøde allerede umiddelbart efter valget i 1989 samt et midvejsmøde. Indsatsen bestod i en begrænset ophængning af plakater af de enkelte lokalforeninger, en centralt styret hussandsomdel-pjece til hele kommunen samt mange annoncer koordineret i et annoncevalg.

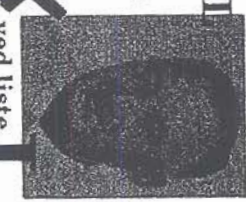
*Jeg afgiver kun ét valglofte -
og det bliver holdt!*

**Jeg lover fortsat at
være Arne G.**

Hvert **X** ved liste L øger muligheden for at bevare en uafhængig liberal røst i kommunalbestyrelsen.

DERFOR **X ved liste L**

Uafhængig Liberal · Arne G. Larsen

Arne G. Larsen mente selv, at han allerede havde markeret sig distinktielt i Røddings kommunalpolitik. (Rødding Avis, uge 44, 1993)

Rødding Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

Socialistisk Folkeparti

Førte en meget begrænset valgkamp, som bestod i ophængning af ca. 20 plakater, udlægning af pjecer på biblioteker, offentlige kontorer og lignede. Desuden enkelte valgannoncer samt deltagelse i vælgermøder. Tydeligvis en meget begrænset økonomisk indsats.

Kristeligt Folkeparti

Meget aktiv valgkamp. Skuffelsen fra sidste valg, hvor der kun manglende 38 stemmer, skulle undgås. De to kandidater har hængt plakater op og hussandsomdelt 3.000 løbesedler. Spidskandidaten, Jan Jensen, deltog i samtlige vælgermøder, mens den anden kandidat kun var med i Rødding. Herudover op søgte kandidaterne personligt tilsammen 100-125 potentielle vælgere, især i det krisne miljø omkring fritikken i Rødding for at uddele håndtryk. Økonomisk blev der anvendt ca. 6.000-7.000 kr.

Det er tydeligt, at Venstre og Socialdemokratiet udgør en gruppe for sig med en stor økonomisk indsats. De lokale aktiviteter i de to store partier varierede meget, men med tendens til de største aktiviteter i de største byer. Den næste gruppe udgøres af Kommunisten, Det konservative Folkeparti og Kristeligt Folkeparti, som alle anvender omkring 6.000 kr. Endelig bruger Uafhængig Liberal og især Socialistisk Folkeparti væsentligt mindre. Det er de samme aktiviteter, som går igen: Hussandsomdelte pjecer (for de økonomisk stærkeste partier), annoncer i *Rødding Avis* og *Jydske Vestkysten* samt deltagelse i vælgermøder. Særegent er Kristeligt Folkepartis håndtryksstrategi. Det er påfaldende, hvor få plakater, der blev hængt op. Der var nærmest en uformel aftale om

ikke at bruge penge og kræfter på dette, hvad denne notits i *Jydske Vestkysten* også tyder på:

»Hvis det står til Venstre i Rødding vil borgerne blive skånet for valgplakater op til kommunalvalget, siger næstformanden i Venstreforeningen, Peter Wind: »Vi har i bestyrelsen besluttet ikke at sætte plakater op med mindre vi bliver provokeret til det.« Og det er der så nok mange borgere, der håber, de ikke bliver.« (5. november 1994)

Udbredelsen og den generelle accept af normen/den uformelle aftale ses af, at *Jydske Vestkystens* journalist i en ellers generelt neutral dækning kommer med den let farvede kommentar: »Og det er der så nok mange borgere, der håber, de ikke bliver«.

Der blev afholdt fire større vælgermøder: I Jels 1. november, i Rødding og Lindrup 9. november og i Skodborg 11. november. Vælgermøderne, som var velbesøgte, var indkaldt sammen med lokale borgerforeninger – altså ikke primært af partierne – og møderne havde derfor kun lokale kandidater som debattører, et forhold, som udløste stor debat.

Partierne var enige om, at deres kampagner var næsten uden betydning. Hvis der var tro på en effekt, var det, at der skabes en valgstemning, som får folk til overhovedet at stemme, altså alene en effekt på stemmeprocenten, ikke på stemmefordelingen mellem partierne:

»Det er ligesom med julepynt, det er noget, man hænger op pr. tradition.« (Kandidat for SF)

»...Jeg tror ikke, det flytter de mange stemmer, det tror jeg bestemt ikke, men det bliver brugt alligevel.« (Initiativtager til Kommunisten)

Roger Buch Jensen

 Venstre ved du, hvor
vi har dig og familien

 BØRN
Børnepasningsordninger skal kunne
imødekomme familiernes behov.

 SKOLE
Vænter ønsker at bevare en decentral
skolestruktur, med et godt undervisnings-
tilbud for eleverne.

 UNGE
Vensere vil arbejde for etablering af ungdomsboliger og en styrkelse af lokale uddannelsesmuligheder.

 FÆLLEDE
Fællede Kommune er en god kommune
at blive ældre i. Dette ønsker Venstre at
fastholde.

FRITID OG KULTUR
Venstre vil sikre en bred vifte af kulturrelle tilbud. Der skal være gode sports- og fritidsbud for alle aldersgrupper, andre fritidsbud for alle aldersgrupper, gode ligesom foreningslivet skal gives gode vilkår.

TRAFIK
Venstre ønsker en fortsat udbygning af
kontinuerens silanlæg og cykelstier.
Sikkerheden skal prioriteres højt.

Udsnit af Venstres og Socialdemokratiets husholdningsdelte valgplacater

»Jeg tror ikke, det flytter nogen. Der tror jeg bestemt ikke, at det gør. Meget få i hvert fald.«

(Kandidat for Uafhængig Liberal)

»Kampagnen skulle jo gerne have nogen effekt. Det har jeg svært ved at vurdere, hvor meget effekt den har.«

Heller ikke de øvrige partier var overbeviste om, at deres kampagne havde større effekt. At selv Kristeligt Folkeparti, som gjorde en stor indsats, ikke udtrykte

06

Det vil vi bl.a. arbejde for kommunalbestyrelsen:

[illegible]

red debating at the
upper slat
SOCIALDEMOKRATET

større tiltro til effekten, understreger patienternes generelle manglende tiltro til kampagnernes effekt.

Det politiske indhold i partienes valgkampagner og valgmaterialer var meget ens. Det er faktisk svært overhovedet at finde punkter i valgmaterialerne, hvor der er uenighed mellem partierne, hvilket illustreres af udsnittet af Venstres og Socialdemokratiets valgplacater. Dette skyldes ikke mindst, at formuleringerne er bredt hensigtsrækkende, som ingen kan være uenige i. Hvem kan eksempelvis være uenig i, at Rødning Kommune ved forbrug af

vand, varme og elektricitet skal tage størst mulige miljøsyn, eller at skolerne skal give et godt undervisningstilbud til eleverne?

Valgkampens temaer

Valgkampen havde ikke et enstøttet tema eller enkelte dominerende temaer. Der var mere enkelte emner, som dukkede op. Især to emner og to mere afgrænsede sager gik igen.

Venstres dominans

Denne tema var det grundlæggende tema i den politiske debat. Spørgsmålet blev reist kraftigt under budgedebatten i 1992, igen i 1993, og det kom også frem gentagne gange i læserbrev og på valgtemøder.

Argumentationen var stort set den samme hver gang. Venstre kritiseres for at være enetådig og for ikke at give indflydelse til de øvrige partier. Venstre svarer dels, at det er et forvrænget billede af dagligdagen i kommunalbestyrelsen og i udvalgene, hvor der lyttes til gode argumenter og gives indflydelse til alle, dels at i det omfang, det er tale om at gennemtræffe sager, er det jo ikke umuligt, at et parti, som har fået flertal af vælgere, bruger dette. Som det blev udtrykt retorisk af en venstreskandiat: »Nå, vælgeme har givet Venstre flertal i kommunalbestyrelsen, er det så ikke, fordi de ønsker og har krav på Venstrepolitik?...«

Hal 2

Udbygningen af Rødding bys sports-
hal med en ny Hal 2 blev også diskutert, dels
spørgsmålet om driftsudgifternes størrelse,
og hvor de skulle tages fra, dels spørgs-
målet om, hvor vidt der skal bygges et nyt
hovedbibliotek i forbindelse med hallen,

Rødning Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

så der kan etableres et »Kulturcenter«.

Diskussionen havde altså mere karakter af en uenighed om detaljer, mens der var bred enighed i kommunalbestyrelsen om beslutningen om at bygge hallen. To mere afgrænsede sager dukkede også op i valgkampen:

Invitations sagen

Som nævnt var vælgermøderne arrangeret af de lokale borgerforeninger, og pæneldagerne til vælgermøderne blev derfor udvalgt efter deres bopæl på den måde, at eksempelvis vælgermødet i Jels udelukkende var for kandidater med bopæl i Jels. Dette er en klar ulempe for de korte lister – listerne med få kandidater: SF, Kristeligt Folkeparti og ikke mindst Uaf-hængig Liberal, som kun kunne være påhængige Liberal ved enkelte vælgermøder.

Ikke mindst Kristelig Folkeparti tog initiativ til at rejse den debat i *Jydske Venskysten*, som bragte to artikler om sagen. Ifølge spidskandidaten for Kommunalbestanden var ordningen med kun at invitere lokale kandidater en bevidst strategisk Venstres side for at udelukke politiske modstandere. Strategien var mulig at gennemføre, fordi mange tillidsfolk i borgerforeningerne er medlem af eller sympatiserer med Venstre. Denne påstand blev klart afvist af Venstre, som nægtede at have nogen form for speciel indflydelse på borgerforeningerne. Uanset, om Kommunelisters påstand er korrekt, er det på den ene side klart, at ordningen er en ulempe for de korre lister – på den anden side har debatten om ordningen formentlig været en fordel for de små partier og lister.

Vinduessagen

Sagen blev rejst under budgetdebatten af socialudvalgsformanden, socialdemokra-

ten Poul Dich, som kritiserede, at beboerne på et plejehjem måtte flyttes på grund af utætte vinduer, hvis vinden kom fra en bestemt retning, og at der regnede ind gennem taget på en skole. Diskussionen førte til, at der blev bevilget 300.000 kr. ekstra til bygningsvedligeholdelse. Hvad der ellers fyldige avisreferater ikke fik med, var, at eksemplerne blev brugt som argumentation for et forslag om at afsætte 300.000 kr. ekstra årligt i fire år til vedligeholdelse, hvilket blev afvist af Venstre. Men Arne G. Larsen foreslog som kompromis, at det blev et engangsbeløb, hvilket kommunalbestyrelsen enstemmigt bakkede op om. Det var det eneste forslag fra de øvrige partier til ændring af budgettet for 1995, som Venstre accepterede. Det viste sig senere, at eksemplet med plejehjemmet nok var lidt overdrivet, og det blev kritiseret både i læserbreve og på vælgermødet.

Det kan virke overraskende, at modsætningerne mellem lokalområderne – de gamle sognekommuner – ikke blev en del af valgkampen. Som nævnt ovenfor var det vigtigt for partierne at have kandidater i alle de gamle sognekommuner. Sognekommunerne har også stor betydning i det daglige politiske arbejde på den måde, at man ikke kan fordele enkelte områder, eksempelvis sådan som skolestrukturdebatten i 1990 kunne opfattes i de mindre byer. At dette emne ikke blev diskuteret, hænger uden tvivl sammen med, at alle i den forløbne valgperiode har erkendt og respekteret vigtigheden af en balancegang i tildelingen af fordele og ulemper til lokalområderne. At man ikke diskuterede lokalområderne, skal altså ikke tolkes, som at lokalområderne ikke spiller en stor rolle – tværtimod – sognekommunerne lever i bedste velgående som et politisk faktum, man ikke kan ignorere. Fraværet af debat må derimod tol-

kes som udtryk for, at sognekommunerne fortsat er vigtige, men at det er lykkedes at håndtere balancegangen med ikke at fordele nogen, hvorfor der naturligvis ikke bliver den store debat.

Det primære indtryk er altså fraværet af større emner, hvorom der er uenighed. Det blev betragtet af interviewpersonerne, som også betegnede valgkampen som afdæmpet og præget af generel enighed. Efter det sidste valgmode blev valgkampen glimrende sammenfattet af *Jydske Vestkystens* journalist i Rødning:

»...det sidste vælgermøde kom i mange henseender til at ligne de øvrige. Nok har politikerne haft forskellige holdninger, men de helt store brydninger har der ikke været tale om. Over en bred front har enigheden præget valgkampen.«
(*Jydske Vestkysten*, 13. november 1993)

Hvorfor var valgkampen i Rødning så afdæmpet og så begrænset?

Hermed er gennemgangen tilbage ved det centrale spørgsmål, som blev rejst i kapitlets start: Hvorfor var valgkampen i Rødning så afdæmpet og så begrænset? Ansætsen til et svar ses allerede i citatet ovenfor, hvor der peges på den brede enighed, på konsensuspolitikken.

Konsensuspolitik

Den første forklaring på den afdæmpede og begrænsede valgkamp er den brede enighed om stort set alle vigtige politiske spørgsmål. Den generelle konsensuspolitik, som er blevet illustreret ovenfor i det politiske indhold af valgkampagne og valgkampen, var alle interviewpersoner enige om at understrege. De store linier i

Rødning Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

politikken er der bred enighed om; det er mere detaljerne, man kan blive uenige om. Et eksempel på uenighedens begrænsede omfang er, at forskellen mellem Venstre og Socialdemokratiet i ønsket skatteprocent er 0,3 procentpoint, svarende til mindre end to millioner kroner i et budget på over 600 mio. kr.

Konsensuspolitik skal ikke opfattes som en bekræftelse af en »ideologienes død«-tese, som hævder at udviklingen er gået imod en ideologisk tilnærming mellem de politiske partier. Der er netop ikke tale om ideologienes død, da disse i en typisk landkommune som Rødning aldrig har været rigtig i live. Den brede enighed er ikke noget nyt fænomen, men nærmere et permanent træk, som kan ses i hele kommunens 25-årige liv, og som ville kunne følges endnu længere tilbage i de tidligere sognekommuners politiske historie. Det er derfor mere korrekt at tale om fravær af ideologi end om ideologienes død.

Fraværet af magtfulde medier

Den anden hovedforklaring er fraværet af magtfulde medier. *Jydske Vestkysten* er det vigtigste medie til formidling af viden, synspunkter og debat om lokale forhold, og den har som sådan nærmest monopol på den lokale politiske kommunikation. Tidligere var kommunen dækket af både *Jydske Tidende* og *Vestkysten*, men efter disse avisers fusionering er konkurrencen – og dermed dækningen – blevet mindre. Monopolsituationen har betydning for lokalpolitikken på den måde, at *Jydske Vestkysten* tilstræber en alsidig og neutral dækning for at kunne være en avis for alle i området – en såkaldt omnibus-avis. Det er med enkelte undtagelser ikke tale om opøgende journalistik, hvor sager, emner og problemer graves frem og opdyrkes. Derimod er der i høj grad tale om en

refererende journalistik, hvor de politiske emner og holdninger beskrives loyal. Dette bekræftes af interviewpersonerne, som er enige om, at *Jydske Vestkystens* dækning både mellem og under valgkampe er fair over for alle partier. Denne refererende journalistik er på den ene side en afspejling af den brede enighed og det lave konfliktniveau, men er på den anden side også en medvirkende årsag – og den er i hvert fald med til at fastholde konsensusen og fredsommeligheden.

I den objektive og beskrivende journalistik ligger også en stillingtagen til fordel for de etablerede politikere, den etablerede politiske dagsorden og de etablerede politiske løsningsforslag. Men der er ingen tvivl om, at *Jydske Vestkysten* tilstræber – og i høj grad er – et objektivt og neutralt spejlbillede af den politiske virkelighed i Rødning. At beskrive den politiske dagsorden frem for at sætte den. Ud over omnibus-strategien og den begrænsede dækning kan der peges på to andre forhold, som også svækker avisens mulighed for at være dagsordenssættende: For det første, at de lokale problemers karakter og nærhed ofte gør det muligt at se problemerne direkte, eksempelvis hullede veje, utætte vinduer og dårligt indeklima. For det andet, at samtaler i sportsklubben, Brugsen osv. gør det muligt at få et første- eller andenhåndskendskab til problemerne.

I forlængelse heraf tillægges ingen af de interviewede medierne den store indflydelse på meningsdannelsen og stemmeafgivningen. Undtagelsen er Kristeligt Folkepartis spidskandidat, som erkender det personlige kendskabs betydning, men også tror på mediernes betydning:

»Mange de følger jo personen. Nogle personer er sikre på, så mange stemmer har vi bare, og det er kun fordi, det er den person. Og det er ikke fordi, han står hverken på

Venstre, Kristeligt Folkeparti, Socialdemokratiet, det har ikke en priid med det at gøre. Men jeg vil alligevel vore den påstand, at vi har en rimelig stor gruppe vælgere, der tænker jeg især på de nye vælgere, unge vælgere op til 20, 22-23 år. Den gruppe mener jeg virkelig, at vi går ind og påvirker ved at komme ud i medierne. Og det er ligesom den gruppe, jeg går ud og vil fange. Mest den Gunnar Vesterager, som jeg stiller op sammen med, han har så den fordel, at han er chef for lønningskontoret på kommunekontoret og kommer i kontakt med utrolig meget personale rundt omkring på de forskellige pløjem osv. Derigennem henter han så mange stemmer.»

(Kristeligt Folkepartis spidskandidat)

Mediernes manglende indflydelse skyldes altså ikke alene deres sparsomhed og fairness, men også, at en anden faktor spiller en stærk rolle: Personerne. Som det ses i citater, understreges personernes betydning, selv af den, som ser mest optimistiske på mediernes betydning.

Personorienteringen

Hermed ses den tredje hovedforklaring, som alle interviewpersoner peger på, nemlig at det afgørende for, om man har valgchancer i Rødding, er, om man er en kendt person og vel at mærke kendt for noget godt. Og vejen til at blive kendt går ikke gennem valgannoncer, men derimod gennem ens daglige virke, gennem at passe sit civile arbejde/ethvert solidt og have orden i sine ting, men også gennem synlighed ved arrangementer, som eksempelvis byfester, receptioner o.l., samt ved aktiviteter i idrætsklubber osv. Der handler altså i vid udstrækning om at være accepteret i lokalsamfundet eller med en forslidt frase: At være en af sognets bedste mænd, med den tilføjelse, at det jo dog

skal være synligt, at man er en af disse »sognets bedste mænd«. Heri ligger også en væsentlig del af forklaringen på de begrænsede og afdæmpede valgkampagner, for som det meget rammenende blev udtrykt af en af interviewpersonerne: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«. Valgkampen afgøres altså i virkeligheden imellem valgkampene. Valgkampen udkæmpes i dagligdagen.

Venstres styrke

Den fjerde hovedforklaring peger på den basale præmis for det politiske liv i Rødding: At Venstre siden Kommunalreformen har haft flertal alene. Venstres ubrudte flertal i 20 år har næsten fuldstændigt fratrækt de øvrige partier troen på, at flertallet kan brydes. Hertil kommer, at Venstre i meningsmålingerne før kommunalvalget stod til fremgang. Set i det lys kan det ikke overraske, at formanden for Det konservative Folkeparti i Rødding sagde, at »...det synes næsten meningsløst at bruge kræfter på en kamp, der synes tabt på forhånd...« Man kunne tilføje, at det ikke blot kunne være spild af kræfter, men måske direkte kunne skade et parti. En stor indsats fra et eller flere partier med kritik af Venstre kunne føre til, at Venstre efter valget ville være negativt indstillet overfor at give indflydelse til det eller de partier, som havde ført en sådan aggressiv valgkamp. Hvorfor skulle Venstre, således som man gjorde i 1989, fortsat forære poster til Socialdemokratiet og Det konservative Folkeparti, hvis disse partier førte en aggressiv valgkamp rettet imod Venstre? Frygten for, at Venstre skulle begynde at stille sig dette spørgsmål, lagde uden tvivl en dæmper på de øvrige partier.

Om det er mediebilledet, konsensuspo-

Rødding Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

litikken, personorienteringen eller Venstres styrke, som spillede den største rolle for den begrænsede og afdæmpede valgkamp i Rødding er umuligt at afgøre entydigt, ikke mindst fordi der er tale om sammenrøvede forklaringer, som gensidigt påvirker hinanden, uden at der er muligt entydigt at afdække retningen af årsagssammenhængene. Der er dog næppe tvivl om, at det er i samspillet mellem disse fire forklaringer, at den afdæmpede og begrænsede valgkamp skal forstås.

Den påviste personorientering er endvidere interessant i en større sammenhæng, idet moderne medieforskning peger på personfiksering som en blandt en række tendenser, som tilsammen betyder, at medierne giver et forvrænget billede af samfundet og dermed skaber det medieforvredne samfund eller – som den norske medieforsker Svenrik Høyer mere bræmfit har udtrykt det – en mediepervertering af samfundsdebatten. Personfikseringen opfattes altså som noget negativt.

Det politiske liv i Rødding generelt – men også under valgkampen – viser tydeligt, at selv uden en »skærvridende« presse kan der være tale om en personfiksering i lokalpolitik, en personfiksering, som måske altid har været et væsentligt træk ved lokalpolitikken, når man skulle udvælge sognets bedste mænd. Med svage medier forsvinder personfikseringen ikke nødvendigvis, den kan tværtimod, som i Rødding, være større, men det på en kvalitative anden måde og gennem andre kanaler.

Hermed rejses en mere principiel diskussion af personfiksering. Er personfiksering et medieskabt fænomen eller et generelt kendetegn ved politik og mennesker? Var der ikke personfiksering før mediernes gennembrud, eksempelvis i det klassiske Athen? Hvorfor opfattes personfiksering som noget negativt? Er der

grundlag for den negative vurdering, eller er personfiksering måske slet ikke så negativ, som mange medieforskere gør det til? Denne diskussion skal kun antydes, da den falder uden for bogens ennemæssige ramme.

Valgresultatet

Med en fremgang på to mandater, på bekostning af Kommunisten og Uafhængig Liberal, fik Venstre det bedste valg siden Kommunalreformen og står nu med tolv ud af nitten kommunalbestyrelsesmedlemmer. Det absolutte flertal er blevet endnu mere absolut. Kommunisten mistede et mandat, men der var her tale om det mandat, listen fik tilført umiddelbart før valget på grund af splittelsen i Det konservative Folkeparti. Faktisk gik listen frem fra 5,9 pct. til 7,8 pct, men altså ikke nok til at fastholde mandat nummer to.

I Tabel 4 er det bemærkelsesværdigt, at en tredjedel af Venstres kommunalbestyrelsesmedlemmer er nye kandidater i forhold til sidste valg. For de øvrige partier er billedet entydigt: Genvalg af de siddende kommunalbestyrelsesmedlemmer og kun valg af kandidater, som allerede i 1989 var kandidater. Der ses altså et urydeligt billede. For næsten alle partier er det klare tegn på, at det er svært at blive valgt som nyt navn på stemmesedlen, men samtidig er der ét parti, hvor nye kandidater har haft stor succes. Der er tale om forhold, som bør undersøges nærmere. Hvordan er nye kandidaters chancer for at opnå valg? Skal man være på prøve et par gange – både i relation til partiet (placering på listen) og i forhold til vælgere (det bliver kendt, at man er kandidat), inden man kan forvente at blive valgt?

Stemmeprocenten steg ligesom på

Roger Buch Jensen

Tabel 3. Valgresultat for kommunalvalget i Rødning Kommune 1993. De enkelte partiers stemmetal, procent, antal mandater og ændring i mandatal i forhold til fordelingen umiddelbart før valget

	Stemmetal	Procent	Antal mandater	Ændring i mandatal
Venstre	3.384	55,0	12	+2
Socialdemokratiet	1.481	24,1	5	
Det Konservative Folkeparti	331	5,4	1	
Uafhængig Liberal	199	3,2	0	-1
Kommunisten	476	7,8	1	-1
Kristeligt Folkeparti	132	2,1	0	
Socialistisk Folkeparti	147	2,4	0	
I alt	6.150	100,0	19	

landsplan – efter et fald i 1989 – tilbage til niveauet fra 1985, og var 76,3 procent.

Valgforbundet mellem Kristeligt Folkeparti og Det Konservative Folkeparti fik ikke indflydelse på mandatfordelingen, da valgforbundet ikke udløste et mandat nummer to, og da de konservative også ville have fået ét mandat, hvis partiet havde stået alene.

Personlige stemmer

De personlige stemmer gav store problemer i Rødning – eller mere præcist – én stemmeseddel gav problemer. To Venstre-

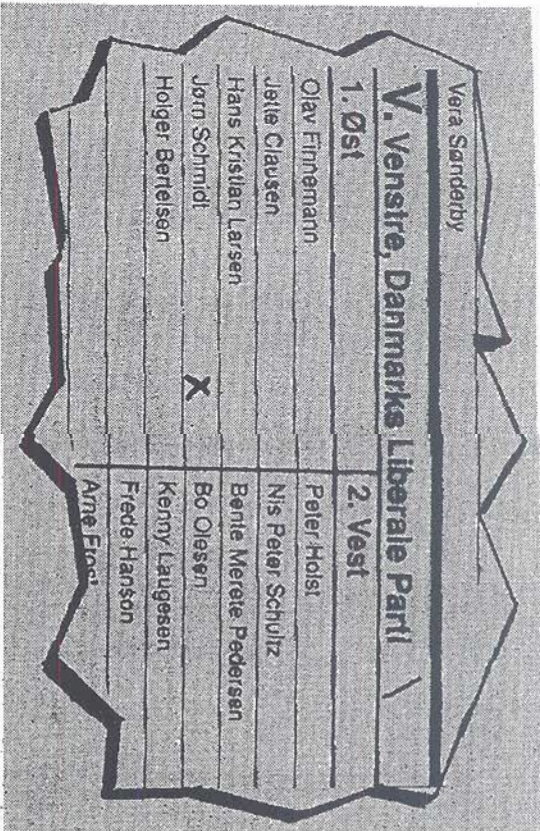
kandidater lå meget tæt med 48 og 46 personlige stemmer. Efter at H. K. Larsen (Jels) havde fået tildelt mandateret på valgnatten, flyttede finrællingen en af hans stemmer til partifællen Jørn Schmidt (Øster Lindet), så stillingen var 47-47. Det betød lodtrækning, som Jørn Schmidt vandt.

Der blev en uge senere begæret omrælling, hvor stemmene blev talt to gange. Resultatet blev, at en stemme blev frataget J. Schmidt, da der ud over krydset ved ham, var et halvt kryds ud for partiet (se illustrationen). Mandateret skiftede for anden gang ejermand.

Tabel 4. Fordelingen af de valgte kommunalbestyrelsesmedlemmer til kommunalbestyrelsen i Rødning Kommune ved kommunalvalget 1993. Fordelt på parti, samt på om de indvalgte var genvalgte kommunalbestyrelsesmedlemmer, genopstillede ikke-valgte kandidater fra 1989 eller nye kandidater i forhold til 1989

	Antal genvalgte kommunalbestyrelsesmedlemmer	Antal valgte genopstillede kandidater	Antal valgte nye kandidater	I alt
Socialdemokratiet	4	1	0	5
Det konservative Folkeparti	1	0	0	1
Kommunisten	1	0	0	1
Venstre	8	0	4	12
I alt	14	1	4	19

Rødning Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt»

Stemmesedlen som gav så store problemer.

(Jydsk Vestkysten, 16. december 1993).

Herefter konstituerede kommunalbestyrelsen sig, men Venstre i Øster Lindet udbad sig en kommentar fra Indenrigsministeriet og blev nødt til at indsende en formel klage for at få et svar. Indenrigsministeriet udbad sig en udtalelse fra kommunalbestyrelsen, der fastholdt valgbestyrelsens afgørelse om, at stemmen talte som en listestemme.

Efter elleve dages betænkningstid underkendte Indenrigsministeriet valgbestyrelsens og kommunalbestyrelsens afgørelse og tildelte J. Schmidt stemmen, hvilket igen gav 47-47. Den oprindelige lodtrækning trådte igen i kraft, mandateret skiftede for tredje gang ejermand, og J. Schmidt fik definitivt tildelt mandateret. Den store interesse for denne personlige stemme skyldes ikke kun det personlige, men også, at mandateret blev flyttet mellem to lokalsamfund: Jels og Øster Lindet.

Ud over dette kuriose mellemspill er ét

personligt resultat interessant. Borgmester Peter Holst fik med 615 personlige stemmer 100 færre end partifællen Olav Finnemann. Dette viser for det første, at Peter Holsts resultat i 1989, hvor han fik flere stemmer, end forgængeren nogensinde havde fået, i høj grad var udtryk dels for personinteressen ved valget, dels for en mobilisering af mange venstrevælgere – og måske også folk, som ellers ville have stemt på andre partier, men som stemte på Venstre med det formål at sikre, at borgmesteren kom fra vælgerens egen by. Finnemann står stadig som den førende repræsentant for Jels, mens borgmesteren nu værer hele kommunens borgmester og ikke kan føre en speciel høj Rødning-profil. For det andet kan det ses som udtryk for, at Olav Finnemann som formand for Udvalget for Teknik og Miljø og medlem af Økonomiudvalget er en central placeret politiker, hvilket blandt andet giver

sigt udtryk i, at han nok er en af de hyp-
pigst citerede kommunalpolitikere i *Jydske
Vestkysten*. Finnemanns høje personlige
stemmetal kunne ryde på, at presseontale
trods alt har en vis effekt.

Efter valget var alle partier enige om at
pege på ét overraskende resultat ved val-
get, nemlig Venstres fremgang. Alle de
interviewede forventede på baggrund af
borgmesterskiftet i 1989, at alle venstre-
folk i kommunen dengang var mobilise-
rede, og at yderligere fremgang derfor var
umulig.

Med stor tilbagegang ved valget i 1989,
og med mere end 370 frie stemmer fra
Fremskridtpartiet, samt valgforbundet
med Kristeligt Folkeparti var det også en
slags overraskelse, at Det konservative
Folkeparti ikke fastholdt to mandater.
Borgmesteren pegede på, at de konservative
i valgperioden har stemt imod forslag, som
byens forretningsdrivende støttede, ek-
sempelvis trafiksanering af midtbyen i
Rødning by og bygningen af Hal 2. En
socialdemokratisk kandidat pegede på den
landspolitiske tendens, samt den interne
uro, da der ene medlem forlod gruppen
lige før valget. Hvis partierne i øvrigt har
ret i, at det spiller en stor rolle at have
kandidater i alle lokalsamfund, kan en
yderligere forklaring være Det konserva-
tive Folkepartis tilbagegang fra fjorten til
otte kandidater.

De øvrige resultater, uændret for Kom-
munalisten, og at Uafhængig Liberal og
SF ikke opnåede valg, var i store træk som
forventet.

Konstituering

Rent logisk står ethvert parti i forbindelse
med konstitueringen med tre muligheder,
som der kan arbejdes imod, eller som par-

tiet kan blive tvunget til af de øvrige par-
tiers valg:

1. konstituering alene
2. konstituering med enkelte af de andre
partier
3. konstituering med alle de øvrige par-
tier

I en kommune med et majoritetsparti er
det selvfølgelig vigtigt, hvad dette parti
vælger. Majoritetspartiet er i stand til
alene at tage alle centrale poster. De øv-
rige partier må derfor afpasse deres strate-
gier efter, om majoritetspartiet vælger at
gå alene, eller om det søger samarbejde.
Hvis konstitueringen betragtes som et
spil, er majoritetspartiet altså klart den
vigtigste spiller for det endelige udfald af
spillet.

Eksistensen af et majoritetsparti lægger
en klar begrænsning på *mulighederne* for
aftaler, da der kun findes flertalsvarianter,
hvor majoritetspartiet indgår. Der bety-
der, at aftaler ikke kan ændre grundlæ-
gende på flertalsforholdene i udvalgene og
heller ikke kan ændre væsentligt på be-
sættelsen af øvrige hverv uden for ud-
valgene og uden for kommunalbestyrel-
sen. At der ikke kan ændres på flertalsfor-
holdene, betyder også at behovet for aftaler
er mindre. Behovet for aftaler mindskes
yderligere af en eventuel konsensuspolitik
i kommunalbestyrelsen, da der så ikke er
tale om, at konstitueringen er afgørende
for den politiske retning i kommunen på
samme måde, som i kommuner hvor der
ikke er konsensus og hvor vidt forskellige
politiske retninger konkurrerer. Konsen-
suspolitikken spiller også ind på mulig-
hederne for aftaler, da den enighed, som
konsensusen afspejler, må pege i retning
af brede konstitueringer, altså den tredje
mulighed ovenfor.

En eventuel sammenhæng mellem fo-

Rødning Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

rekomsten af et majoritetsparti og kon-
senspolitik kunne lede til den konklu-
sion, at det er eksistensen af et ma-
joritetsparti, som medfører konsensus-
politikken, og at majoritetspartier derfor
er den afgørende variabel. Konsensuspoli-
tik er imidlertid et udbredt fænomen også
i kommuner uden et majoritetsparti, og
som sådan en selvstændig faktor, der spil-
ler ind på både behovet og mulighederne
for konstitueringsaftaler.

Disse generelle betragtninger pegede –
ikke særligt overraskende – imod, at man
i Rødning for det første kan forvente en
afpolitiseret konstitueringsproces (der er
få muligheder og ikke så stort behov for
aftaler på grund af kombinationen af kon-
senspolitik og tilstedeværelsen af et ma-
joritetsparti), og for det andet, at Venstre
er den helt centrale aktør i processen (der
er ingen flertalsvarianter uden om Ven-
stre). Kombinationen af majoritetsparti
og konsensuspolitik gør det usandsynligt,
at Venstre benytter mulighed 1 (gå
alene), da det vil være en trussel mod
konsensuspolitikken. Ydermere vil kon-
senspolitikken trække i retning af brede
konstitueringer. Den tredje mulighed
ovenfor er altså den mest sandsynlige.

Hvad partiers interesser i en konstitu-
ering omfatter, kunne også diskuteres ge-
nerelt – det vil ikke blive forsøgt her –
men de ville eksempelvis omfatte: politisk
indholdsmæssige mål, bestemte udvalg,
personlige mål: prestige, penge (udvalgs-
formænd), personlige sym- og antipatier.
Der findes ikke megen dansk litteratur
om konstitueringsproblematikken ud over
en artikel »Konstitueringens kunst« af
den tidligere amtsborgmester Erling Tide-
mann i Kristian Hvidts bog *Amter og
Amtsråd. De første 150 år* (1992). Tide-
manns artikel handler trods titlen ikke i
særlig stor grad om konstituering, men
mere om, hvad der generelt giver et godt

og effektive amtsråd end specifikt om kon-
stituering. Tidemann pegede dog på fem
regler/tendenser i amtskommunerne, som
formentlig også kan overføres til primær-
kommunerne:

1. Konstituering er afgørende for arbejds-
klimaet i amtsrådet i hele den følgende
valgperiode og måske endog i senere
valgperioder.
2. En god konstituering kræver:
a) at flest mulige er med
b) at mest muligt er aftalt om politik-
ken.
- 3) Konstitueringer skal helst være poli-
tisk naturlige i forhold til højre-ven-
stre dimensionen.
4. Bred konstituering (flertallet tager
ikke alle udvalgsformandsposter o.l.) er
bedst både i forhold til vælgernes og
amtsrådskollegiet.
5. Efter Kommunalreformen er parti ble-
vet vigtigere i forhold til personen.

Både de generelle betragtninger og den
sparsomme litteratur pegede altså i retning
af, at der må forventes en bred konstitu-
ering i Rødning.

Konstitueringen i Rødning

Før valget var der ikke indgået nogen af-
taler, og der var i det hele taget næsten
ingen kontakter mellem partierne vedrø-
rende konstituering, da alle forventede, at
Venstre ville bevare sit flertal, og alle der-
for ventede på Venstres udspil. Der var
dog en uformel aftale – i forlængelse af
valgforbundet – mellem Det konservative
Folkeparti og Kristeligt Folkeparti, om at
de to partier, hvis de begge opnåede valg,
ville snakke sammen først, inden de talte
med andre partier, men i øvrigt uden at

der lå andet i denne uformelle og uofficielle aftale.

Grunden til, at de øvrige partier ville vente på Venstre, var, at Venstre, som i alle valgperioder siden Kommunalreformen har været majoritetsparti, har skiftet frem og tilbage mellem, om man gik alene, dvs. om Venstre tog alle udvalgsformandsposter, eller man lavede en bred konstituering, hvor man også gav udvalgsformandsposter til andre partier. Skiftene i strategi faldt sammen med de to borgmesterskifte siden Kommunalreformen. Forud for valget i 1989 tilkendegav Venstre, som tidligere nævnt, at de ville »lave en bredere deling«, hvilket de gjorde ved at give Socialdemokratiet formandsposten i Socialudvalget og en post i Økonomiudvalget til Det konservative Folkeparti. Der var før valget i 1993 ingen sådanne udmødelinger, og de øvrige partier ville derfor vente og se, hvad Venstre gjorde denne gang.

At der ingen kontakter var mellem partierne, var ikke det samme, som at partierne ikke var forberede på konstitueringen. Alle partier havde gjort sig tanker om, hvilke poster de ønskede, hvordan de ville stå i forhandlingerne, hvem de først ville forhandle med ved forskellige valgresultater (især alt efter om Venstre havde absolut flertal), hvem der skulle stå for forhandlingerne osv.

I alle partier var det de ledende kommunalbestyrelsesmedlemmer, som skulle stå for forhandlingerne, eventuelt suppleret med enkelte centrale organisationsfolk. Ingen troede på de store omvæltninger ved valget, og de fleste mål var: For Venstre at bevare borgmesterposten, for Socialdemokratiet at fastholde formandsposten i Socialudvalget, for Det konservative Folkeparti at bevare de to poster i Social- og Økonomiudvalget, for Kommu-

nisten at komme i Økonomi-, Social- eller Kulturudvalget, for Arne G. Larsen at fortsætte i Socialudvalget. Kristeligt Folkeparti angav ingen præcise mål, mens SF slet ikke selv troede på, at de kom ind, men i givet fald ville stræbe mod Økonomiudvalget eller Udvalget for Teknik og Miljø. Hvis Venstre bevarede det absolutte flertal, ville de øvrige være åbenlysende, mens et mistet flertal for Venstre ville føre til hurtige kontakter mellem Venstre og de øvrige borgerlige partier: Uafhængig Liberal, Det konservative Folkeparti, Kristeligt Folkeparti og måske også Kommunalisten med henblik på at etablere et flertal. Men selv i denne situation troede ingen rigtig på, at Venstre ville miste borgmesterposten.

Valget gav altså igen Venstre det absolutte flertal – 12 ud af 19 mandater. Der var derfor ikke grundlag for spændende forhandlinger, brugte venskaber og naturlige dolkeskød for at finde et flertal til en borgmesterkoalition. Der var faktisk slet ingen forhandlinger på selve valgnatten. Der var i det hele tagen næsten ingen forhandlinger, da de tre andre partier ventede på Venstres interne afklaring.

»... vi lod det gå otte dage – kort og godt – vi snakkede lidt med hinanden i ny og næ ... det eneste, vi skulle have klarat, det var i grunden med os selv ... Vi skulle blive klar over, hvad vi ville dele ud, for vi havde noget at dele ud af ...«

(Borgmester Peter Holst)

»... altså, det var helt tydeligt, at Venstre fuldstændigt skulle have deres egne kort på plads, inden de kunne begynde at snakke med os andre ...«

(Konservativ spidskandidat)

Det foregik dog en uformel kommunikation af ønsker fra de øvrige partier til

Rødning Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

Venstre. Desuden var man i forvejen i Venstre i det store og hele klar over ønskerne hos de andre partier ud fra kendskab til personerne og deres interesser.

Ti dage efter valget – lørdag 26. november – holdt Venstre et internt møde for at afklare partiets holdning. Forud for dette var der gået uformelle drøftelser mellem de valgte kommunalbestyrelsesmedlemmer og ledende organisationsfolk om, hvorvidt man skulle afgive poster til de øvrige partier, og om de konkrete ønsker, de enkelte kommunalbestyrelsesmedlemmer havde. Om det overordnede spørgsmål var der dog klar tilslutning til at fortsætte med at give poster til de øvrige partier.

Tilbudet lød:

- Formandsposten i Socialudvalget til Socialdemokratiet.
- Frit valg til to udvalgsposter til Det konservative Folkeparti, men ikke i Økonomiudvalget som i sidste periode.
- Frit valg af én udvalgspost til Kommunalisten, men heller ikke i Økonomiudvalget, men dog stor modærcning til sidst, hvor Kirsten Fredsted uden at være spurgt blev placeret i Udvalget for Teknik og Miljø.

Begrundelsen for at give Socialdemokratiet en formandspost og Det konservative Folkeparti en ekstra mening udvalgspost var for det første, hvad alle – også Venstre selv – åbent pegede på, nemlig at Venstre derved kan imødegå beskyldningerne om, at »Venstre kan selv, Venstre vil selv«. For det andet – med borgmesterens egne ord at »... vi har også synes, at det var i denne egns politiske samarbeidsånd, fra de gamle sogneråd for 25 år siden, at man sørgede for at dele det lidt imellem hinanden ...«. Dette spiller uden tvivl en rolle, men ifølge både Socialdemokratiet og Det

konservative Folkeparti spiller også et tredje forhold ind:

»... hvis jeg skal være helt ærlig, så tror jeg, de får dem, fordi nogle medlemmer af Venstre ikke har tid til at passe det her arbejde. Det er min vurdering, at nogle af kandidaterne er blevet overasket over, at de er blevet valgt ... Så jeg tror, at havde de fået to udvalg, så havde de ikke tid til at passe arbejdet.«

(Konservativ kandidat)

Fortklaringen skal findes i et sampil mellem alle tre forklaringer. De primære forklaringer er formentlig, at Venstre dels vil undgå kritikken for enerådighed, dels ønsker et godt samarbejde. At det kan være et problem for Venstre at finde nogen, som vil påtage sig den ekstra arbejdsbyrde, som vil være nødvendig, hvis Venstre også skulle besætte posten som socialudvalgsformand og en mening udvalgspost, er et forhold, som gør det lettere for Venstre at forære posterne væk, for til gengæld at opnå et bredt samarbejde og en taktisk fordel.

Det konservative Folkeparti fik ikke som i 1989 tilbudt en plads i Økonomiudvalget, hvilket blev besluttet efter en del intern diskussion i Venstre. Posten var i 1989 afgivet ved, at formanden for Kulturudvalget afgav posten. At kulturudvalgsformanden ikke var medlem i Økonomiudvalget havde givet visse problemer, hvorfor et nyt princip skulle være, at udvalgsformændene skulle være i Økonomiudvalget. Posterne i Økonomiudvalget deles altså mellem de to store partier, som samtidig er dem med udvalgsformandsposter:

»... vi fandt, at så var det nok rigtig, at når nu det var sådan, at Socialdemokratiet og vi tilsammen havde 17 af 19 – 17 af 19! – at så dele de to partier, som havde 17/19 – dele,

de dele de syv poster i Økonomiudvalget imellem sig, nemlig fem til den ene part og to til den anden.»

(Borgmester Peter Holst)

Tilbudene til de to enmandsgrupper er vidt forskellige. Det konservative Folkeparti, som blev halveret fra 10,2 pct. til 5,4 pct. af stemmene, får to udvalgsposter, mens Kommunisten, som gik frem fra 5,9 pct. til 7,8 pct., på trods af fremgangen og en større vælgeropbakning end Det konservative Folkeparti kun fik én udvalgspost. Forklaringen på forskelsbehandlingen på de to partier er ifølge borgmesteren:

»De konservative er et parti, der har eksisteret i Danmark siden 1915, og før den tid hed det Højre. Det konservative Folkeparti er et parti. På landsplan har partierne K og V et rimeligt godt samarbejde med hinanden, det burde vi også have lokalt. Kommunisten er en liste, der bygger på en person, der tidligere i 12 år var valgt på Venstres liste. Holdningen hos os var den, at de er begge lovligt valgte, den ene er et parti, som hører til de blivende og fremtidige, det andet er en eller anden lokal – skal vi sige en, der er valgt for en periode – det ser vi forskelligt på.«

(Borgmester Peter Holst).

Det er altså forskellen mellem et landsdækkende parti og en lokal liste, som gives som primær begrundelse, samt regeringsarbejdet mellem de to partier på landsplan. Dette er også den grund, som blev fremført over for de andre partier på mødet om søndagen. Men lige så vigtigt er Kirsten Fredstedts baggrund som »afhopperen« fra Venstre, der dannede sin egen liste:

»Og så sker der det, at hun hopper midt i vadedet ... og da er det min helt klare op-

levelse, at der er absolut sådan – jeg ved ikke, om jeg kan sige kold luft, der kan jeg måske nok alligevel – man vil i hvert fald ikke forære hende mere end det, man absolut skal ... det er da ikke sådan lige de helt varme og familiære følelser, det oplever jeg bestemt ikke.«

(socialdemokratisk kommunalbestyrelsesmedlem)

Forskelshandlingen af de to enmandsgrupper er altså i lige så høj grad følgen af tidligere personlige modsætningsforhold.

Søndag, dagen efter Venstres interne møde, blev der holdt et formiddagsmøde, hvor alle fire partier var repræsenteret på, hvad borgmesteren betegnede som »neutral grund«, hos den lokale afdeling af Nærings- og Nydelsesmiddelforbundet, som det ledende socialdemokratiske byrådsmedlem, Poul Dich, er formand for. Møder havde karakter af en aflagt sammenkomst, hvor Venstre fremlagde sit tilbud, som blev accepteret af alle:

»Det havde ikke karakter af et tilbud, men det havde karakter af, at man tog imod det tilbud, som vi havde givet.«

(Borgmester Peter Holst)

Den konservative Benne Witt valgte Udvalget for Teknik og Miljø samt Socialdes interesseområde, og som har været grundlag for, at hun har været konservativt bestyrelsesmedlem i bestyrelsen for Sammenslutningen Af Sociale Udvalg, SASU. Kommunistens Kirsten Fredsted valgte Kulturudvalget, men gav klart udtryk for utilfredshed med den dårligere behandling end Det konservative Folkeparti og udtrykte ønske om en plads i Økonomiudvalget, men fik svaret fra borgmesteren om forskellen på Det konservative Folkeparti og en lokaliste.

Da de interne poster i kommunalbe-

Rødning Kommune: »Man skal ikke synliggøre det, som allerede er synligt«

Sammenfatning

Dette kapitel har været todelte. For det første er der redegjort for selve valgkampen i Rødning. Der er især peget på ti forhold:

1. at et parti mindre opstillede, at antallet af kandidater faldt fra 71 til 52, og at genbruget af kandidater fra valget i 1989 var stor,
2. at partierne især anså en god geografisk fordeling af kandidaterne som ønskværdigt,
3. at partienes valgkampagner var økonomisk begrænsede og især bestod i husstandsdelte pjecer, avisannoncer samt deltagelse i vælgermøder,
4. at partierne ikke havde stor tiltro til effekten af deres kampagner,
5. at der var en høj grad af politisk enighed mellem partierne,
6. at valgkampen manglede et eller flere dominerende politiske temaer og i stedet var præget af diskussionen om Venstres egenrådighed, samt detaljspørgsmål og småsager,
7. at de gamle sognekommuner, som Rødning består af, stadig lever videre, som et grundlæggende vilkår for den samlede politik, som et krav om balancegang i fordelingen af fordele og ulemper mellem lokalområderne,
8. at valgrets resultat blev en fremgang på to mandater for Venstre på bekostning af de to lokalister,
9. at nye kandidater kun opnåede valg i Venstre, mens der for de andre partier var tale om genvalg af siddende politikere eller nyvalg af gamle kandidater, og
10. at konstitueringen som forventet blev en bred konstituering, hvor Venstre afgav poster til Socialdemokratiet og Det konservative Folkeparti, men

ikke til lokalisten, hvis repræsentant tidligere har siddet i kommunalbestyrelsen for Venstre.

For det andet er det forsøgt at besvare spørgsmålet om, hvorfor valgkampen i Rødning var så afdæmpet og så begrænset? Der blev peget på fire tæt sammenhængende forklaringer: Konsensuspolitikken, fraværet af magtfulde medier, perssonorienteringen og Venstres styrke.

Der er endelig blevet peget på nogle mulige forklaringer på det faldende kandidatantal, på behovet for at undersøge nye kandidaters chancer for valg, samt på behovet for en principiel diskussion og afklaring af begrebet »personifikation«.

Case-studien af en enkelt kommune har altså ikke alene etableret en faktisk

viden om og givet et billede af valgkampen i Rødning kommune, men har også kunnet bidrage til teoretiske og principielle overvejelser, som kan føre til frugtbare opfølgende case-studier eller til studier med mere kvantitative metoder. Den indgående og detaljerede viden, som en case-studie giver, er på en gang styrken, men også svagheden ved metoden. Den detaljerede viden gør opbygning, kritik eller videreudvikling af teorier lettere og bedre, men samtidig er den detaljerede viden netop så bundet til den konkrete sammenhæng – til konteksten – at mere håndfaste generaliseringer til eksempelvis danske kommuner, landkommuner eller sønderjydske kommuner skal ske med betydelig forsigtighed.